

N&M BULLETIN & MILJØ

Onkel politi stopper bilfri by

side 3

NOx-plan til høsten?

side 3

Norge markedsfører vannkraft i u-land

side 4

Maxi-strid på Hamar

side 5

Norsk isbjørnjakt i Sibir

siste side

Norges forhandlingsdelegasjon:

– Vi kan ikke stabilisere CO₂

Norge kan ikke forplikte seg i en internasjonal klimakonvensjon til å stabilisere utslippene av CO₂ på 1990-nivå innen år 2000. Det blir for dyrt, klargjorde den norske delegasjonen under et uformelt forhandlingsmøte i Paris før påske.

GUNNAR BOLSTAD

Idet den siste offisielle forhandlingsrunden starter i New York torsdag, synes det klart at det norske forslaget om et «Clearing house» ikke kommer med i konvensjonsteksten. Det er i det hele tatt usikkert om det blir åpning for noen form for felles gjennomføring av klimatiltak over landegrensene. Skulle en slik situasjon oppstå, vil Norge altså ikke kunne undertegne en konvensjon som forplikter hvert enkelt industriland til stabilisering av utslippene, til tross for at dette er offisiell norsk politikk.

Letter presset

– Norge bidrar til å lette presset på USA, sier en av de vestlige diplomatene som var til stede på det lukkede forhandlingsmøtet i Paris. Han mener at Norge ødelegger enheten blant de øvrige OECD-landene. Dette kan føre til at USA vil kunne få viljen sin når tidspreset øker i neste uke og delegatene som nå er samlet i New York til siste forhandlingsrunde før Rio-konferansen blir nødt til å bli enige om ett eller annet. Sterke interesser vil presse hardt på for å få til et dokument til Rio, nesten

uansett hva som står der.

– Det er spesielt skuffende at Norge, som alltid har vært et miljøpolitisk foregangsland, er det som nå bryter enheten. Norges motstand mot en nasjonal utslippsstabilisering har vært økende de siste månedene. Norges posisjon bidrar negativt til forhandlingsprosessen, hevder diplomaten.

Vil ikke svare

N&M Bulletin har skriftlig spurt miljøvernminister Thorbjørn Berntsen om Norge vil kunne forplikte seg til et nasjonalt stabiliseringsmål, dersom det ikke blir muligheter for å gjennomføre tiltak i samarbeid med andre land.

– Jeg kan dessverre ikke svare konkret på spørsmål av denne typen, meddeler Berntsen gjennom sitt medium, delegasjonssekretær Håvard Toresen.

– Bakgrunnen er at vi er inne i en forhandlingssituasjon, og hvor det spesielt når det gjelder forpliktelser, er en skog av alternativer og parenteser rundt omstridt tekst. Det er derfor umulig å vite hva Norge skal mene. Forhandlingene bestemmer hva Norge kan gå med på, forklarer Toresen.

I sin miljøpolitiske redegjørelse til Stortinget nylig, uttalte imidlertid Berntsen:

«Hvilke konkrete forpliktel-

ser Norge til slutt skal påta seg i forhold til klimaavtalen må vurderes i forhold til de byrder som OECD-landene, og ikke minst EF, vil påta seg i forhandlingenes slutfase.»

Den faktiske situasjonen er altså at Norge er blant de minst progressive OECD-landene når det gjelder utslippsforpliktelser. Berntsens redegjørelse kan derfor synes noe hul.

Problemer i EF

Også EF-landene har store interne problemer med sin felles forhandlingsposisjon. Mens flere EF-land har sterkere målsetninger, er det et felles mål å stabilisere de samlede EF-utslippene på 1990-nivå i 2000. Imidlertid greier man ikke å bli enige om en strategi for å nå målet. I midten av april torpederte en samlet EF-kommisjon to direktiver som fremmer tradisjonelle miljøtiltak for energisparing. Dermed ser det mørkt ut for den enda mer omstridte CO₂- og energiavgiften som er foreslått. 26. mai skal EFs miljøvernministre avgjøre EFs klimastrategi. Greier de ikke det, blir det USA som trekker det lengste strået i forhandlingene. Da blir det ingen utslippsbegrensninger før tidligst sommeren 1993. Da har president Bush sagt at han er klar til å forhandle.

Norges Naturvernforbund
Postboks 2113 Grünerløkka Telefon: (02) 71 55 20
0505 Oslo 5 Telefax: (02) 71 56 40
Bankgiro: 1720.05.00717 Annonser: (02) 11 61 90
Postgiro: 5 09 46 02 Produksjon:
Ansv. red.: Gunnar Bolstad GPG Sats & Trykk as, Oslo

Overlever vi Gro?

– Det som står på spill her, er om menneskeheten skal overleve.

Friske ord fra en statsminister som har instruert sine diplomater om at Norge ikke skal påta seg å stabilisere sine CO₂-utslipp – dersom vi ikke kan gjennomføre det i et annet land.

«Vil Norge kunne undertegne en klimakonvensjon der industri-landene forplikter seg til en stabilisering av CO₂-utslippene på 1990-nivå innen år 2000, dersom det ikke samtidig åpnes for et clearing house-system, handel med utslippskvoter eller andre liknende felles løsninger over landegrensene?»

Det er spørsmålet Thorbjørn Berntsen ikke vil svare på. Årsaken er enkel: Berntsen vil ikke lyve, og sannheten er for pinlig. At det skulle skade forhandlingsprosessen eller Norges posisjon å offentliggjøre at man vil forplikte seg til en stabilisering, er tøv. Sannheten er at den norske regjeringens delegater til klimaforhandlingene reserverer seg mot en nasjonal stabilisering av CO₂-utslippene. Men altså bare når man tror seg usett.

– Nordmenn har egentlig aldri latt moralske talemåter hindre dem i å tjene penger, skrev den britiske shippingavisen Lloyd's List i fjor. I en syrlig kommentarartikkel fratras Norge enhver internasjonal ære.

Og dessverre ikke uten grunn. Norge har i mange år gjort en habil innsats i internasjonal miljøpolitikk. Men i de mest kritiske ukene forut for Rio-konferansen svikter den norske regjeringen i forhold til det mest dramatiske miljøproblem som verden står overfor, fordi vi akter å pumpe opp så mye CO₂ som vi bare makter før det internasjonale samfunnet på et eller annet tidspunkt innfører restriksjoner på fossile brensler. Norge bryter den fronten som skulle presse USA med på en akseptabel klimakonvensjon og gjør det enkelt for andre land å snike seg ut bakveien. Det er det beklagelige faktum som Gro Harlem Brundtland bør konfronteres med.

Etter at godtfolks nattesøvn er gjort til et politisk debatterne, er det på sin plass å undre seg over hvor godt statsministeren egentlig sover. Vi kan gjette hva som er hennes verste mareritt: At hun er tilstede på en pressekonferanse i Rio. At hun akkurat har satt seg etter en tale spekket med ytringer av typen «menneskehetens overlevelse på spill» eller «nå må alle vestlige ledere ta ansvar». At det reiser seg en mann i salen som sier: «Jeg er John Hunt fra Financial Times. Norge leverer råstoffet til halvannen prosent av verdens CO₂-utslipp. Oljeproduksjonen øker, og dere greier ikke engang å stabilisere deres egne utslipp. Hvordan kan du ha samvittighet til å stå her å bløffe oss med tomme fraser?»

Naturvernforbundet mot rotenonbehandling

Naturvernforbundet går imot bruk av rotenon for å bekjempe lakseparasitten gyrodactylus i Rauma. I vedtaket fra forbundets landsstyre heter det at virkningen av rotenon på livsmangfoldet i vassdraget er usikker, og at føre-var-prinsippet tilsier en svært restriktiv holdning til omfattende kjemiske påvirkninger.

RAGNHILD SVED

Spørsmålet om giftbehandling av Rauma har vært en vanskelig sak for NNV å ta stilling til, og saken ble lagt fram for landsstyret med to innstillinger. Dag Hareide gikk imot rotenonbehandling, mens fagsjef Tore Killingland aksepterte behandlingen av hensyn til laksebestanden og for å hindre ytterligere spredning av parasitten. I landsstyret stemte 16 for Hareides forslag, seks mot, mens en avsto fra å stemme.

I uttalelsen som ble vedtatt understrekes det at dette er en vanskelig sak. Det uttrykkes forståelse for Direktoratet for naturforvaltning, som går inn for rotenonbehandling, og man

noterer at slik behandling ikke har hatt påviselig, varig eller sterk skadevirkning, samtidig som det har lyktes å utrydde parasitten i flere mindre vassdrag.

På den annen side framheves NNVs overordnede syn om at alle arter, livsformer og økologiske prosesser må vernes. Vi, dere heter det i vedtaket at rotenonbehandlingen baserer seg på tre forutsetninger som NNV vanskelig kan se er bevist eller kan bevises, nemlig at behandlingen ikke reduserer den genetiske variasjonen av de andre artene i systemet, at parasitten faktisk utryddes i alle norske vassdrag gjennom behandling og at den ikke kommer tilbake etter behandling.

Ønsker Dovrefjell i 20-års gave

Landsstyret i Naturvernforbundet utfordrer miljøvernminister Thorbjørn Berntsen til å omgjøre vedtaket om lagring av spesialavfall på Hjerkin. Det vil være en passende gave til miljøbevegelsen i anledning Miljøverndepartementets 20-årsjubileum, mener forbundet.

I landsstyrets vedtak heter det at NNV støtter den sterke motstanden mot at Hjerkin-området brukes som lagringsplass for spesialavfall og mot Forsvarets spredning av fosfor i området. Det pekes på at området trues av en rekke tiltak som hver for seg har store negative konsekvenser for miljøet, og at truslene samlet overstiger områdets bæreevne.

– Det er allerede registrert fosforforgiftning av sju moskusdyr som følge av Forsvarets

destruksjon av ammunisjon, og det er oppdaget genetiske skader på rein etter nedfallet fra Tsjernobyl, heter det i vedtaket.

Naturvernforbundet krever at det straks blir laget en felles forvaltningsplan for Dovrefjell-området, hvor det tas hensyn til områdets unike naturverdi, til områdets verdi som referanseområde for forskning og til betydningen i turistmessig sammenheng.

Politi mot bilfri by

Politi og handelstand har vanskelig for å godta Naturvernforbundets ide om bilfrie byer 9. mai. – «Bilfri by» er et trafikkfarlig arrangement, sier Bengt Johansen ved Tromsø politikammer. Naturvernforbundet er meget forundret over politiet og handelstandens argumentasjon.

OLE P. PEDERSEN

Naturvernforbundet har invitert de tolv største byene i Norge til å delta i «Bilfri By» 9. mai. De fleste byene har fulgt opp, med Trondheim, Tønsberg og Kristiansand som de aller beste byene. Store deler av sentrum blir stengt for biler.

Men i Tromsø og Fredrikstad har både politivesen og andelstand satt seg på bakbeina. Handelstanden i Fredrikstad mener tidspunktet er galt: – Hadde det ennå vært snakk om en mandag i januar – med snøstorm – kunne en akseptert et slikt utspill, sier Tom Magnussen, formann i Sentrumsforeningen, til Demokratene.

Farlig i Tromsø

Politiet i Tromsø har også pro-

testert mot Bilfri By-planene. Politietaten mener arrangementet er farlig for bilister og andre trafikanter.

– Hvis vi skal stenge av hele nedre del av Tromsø by, føler vi at det blir et sterkt press på de gjennomfartsårene som er igjen i byen, sier Bengt Johansen ved Tromsø politikammer. – Gatene er for smale til å bli belastet med så stor trafikk.

– Men er det ikke naturlig å regne med at en «Bilfri By»-dag vil gi mindre biltrafikk?

– Det kan vi ikke vite, mener Johansen.

Maktdemonstrasjon

– Måten politiet opptrer på, gjør meg meget forundret. Politiet nekter kommunenes øverste valgte organ, kommunestyret, å arrangere en trivelig miljødag i sentrum. Det sier Jan M. Vevatne, organisa-

sjonssjef i Naturvernforbundet.

– Dette er en ren maktdemonstrasjon fra handelsstanden og politiet i disse to byene. Handelsstanden hevder den er redd for konkurransen fra varehusene, samtidig som den skremmer de gamle og morgendagens kunder – barn og unge bort fra sentrum, sier Vevatne, som spør seg selv om hvilke interesser politiet tjener her. Er det de klingende kasseapparatene eller kommunens borgere som ønsker et trygt og trivelig sentrumsmiljø?

– Bilfri By er et arrangement som er kommet for å bli, uansett hva politiet og handelsstanden i Tromsø og Fredrikstad mener. Vi er kjempefornøyde med innsatsen til Naturvernforbundet i Tromsø og Fredrikstad og med gjennomslaget i resten av landet, sier Vevatne.

Miljøsertifikat for butikker

I neste uke kan du få vite hvor miljøvennlig nærbutikken din er.

Naturvernforbundet skal undersøke miljøprofilen til dagligvarebutikkene, og publisere resultatene. – Vi håper at de dårligste butikkene vil skjerpe seg, sier Elisabeth Ørving i Naturvernforbundet.

ANDERS GJESVIK

Fra 4.–9.mai arrangerer Naturvernforbundet kampanjen «Grønn handling – et enkelt valg». Drøyt 60 lokallag skal sjekke miljøprofilen i dagligvarebutikkene på hjemstedet, og etterpå anbefale den mest miljøvennlige til publikum. Sekretariatet i Naturvernforbundet skal undersøke miljøprofilen i de store butikkjedene Rimi, Rema 1000, Prix og Samvirke-lagene. Hver butikk får et sertifikat som viser hvor miljøvennlig den er.

Undersøkelsen omfatter vareutvalget. Naturvernforbundet har laget en liten kjøpeguide som lister opp de mest miljøvennlige merkene innenfor en del varegrupper. Denne guiden blir også delt ut til kundene.

Men det er ikke bare vareutvalget som blir undersøkt. Butikker som har redusert emballasjemengden får plusspoeng, det samme gjelder for en miljøvennlig avfallsordning. Det blir også undersøkt om butikken har en miljøansvarlig, og om personalet er skolert i miljøspørsmål.

Målet er å skjerpe konkurransen mellom butikkene om å være mest miljøvennlig. Fylkeslaget i Sør-Trøndelag har allerede varslet at de vil undersøke butikkene på nytt til høsten for å se om lite miljøvennlige butikker har skjerpet seg.

I kampanjeuka vil Naturvernforbundet også fokusere på private og offentlige kontorets miljøprofil. Hefet «Grønt kontor» veileder kontoristene både i innkjøp og hvordan man oppretter ordninger med miljøansvarlige ved kontoret.

NOx-plan til høsten – kanskje...

Den meget etterlengtede NOx-planen blir ikke offentliggjort før tidligst til høsten. Dermed er det klart at løftene fra miljøvernminister Thorbjørn Berntsen og Børre Pettersen om en tidligere offentliggjøring ikke blir overholdt.

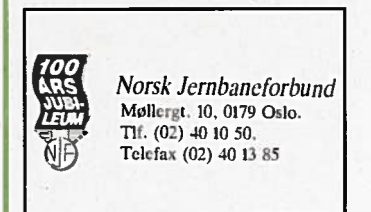
GUNNAR BOLSTAD

I en radiodebatt i begynnelsen av mars, lovet statssekretær Børre Pettersen at NOx-planen skulle offentliggjøres «i løpet av halvannen måned». I begynnelsen av april lovet Thorbjørn Berntsen å sende planen til Naturvernforbundets lokallag i Gjerstad og Risør, noe som raskt ble dementert da han kom tilbake til Oslo. Naturvernforbundet i Gjerstad og Risør akter å følge opp Berntsens løftebrudd.

– Det er nå satt i gang en prosess som involverer alle berørte departementer og sektorer, opplyser underdirektør Trygve Hallingstad i Miljøverndepartementets luftmiljøavdeling.

NOx-planen har allerede ligget i Miljøverndepartementet siden oktober i fjor, da den ble oversendt fra SFT. Rapporten har forårsaket atskillig hodebry for departementet og regjeringen. Fordi NOx-utslipp har sitt hovedutspring i mobile kilder, er det grunn til å tro at det er Samferdselsdepartementet som er mest gjenstridig.

Norge har forpliktet seg til å redusere NOx-utslippene med 30 prosent innen 1998, men har altså ingen plan. – Vi tør ikke love noe før vi kommer ut på høsten, sier Hallingstad.

Gunnar Bolstad

Været stoppet forsøk

Forskerne som før påske dro til Barentshavet for å gjennomføre et oljeforsøk i isen, måtte returnere med uforrettet sak. Men nye forsøk planlegges neste år.

Oljeselskapene, som står bak forsøket, hadde fått tillatelse til å slippe ut inntil 30 tonn olje for å studere oljens oppførsel i isfylte farvann. Men værforholdene satte en stopper for forsøket.

– Vi trengte fraisvind, men det fikk vi ikke. Planen var at oljen skulle slippes ut et sted med 70 prosents isdekke og fraisvind, men det var så kaldt at isdekningen var på 100 prosent. I tillegg hadde vi påisvind. Dermed kunne vi ikke få den driften ut fra iskanten som vi var ute etter, sier Widar Skogly, daglig leder i NOFO (Norsk oljevernforening for operatørselskap).

Forsøket vil imidlertid bli prøvd gjennomført i april neste år, men da vil NOFO i tillegg planlegge andre forsøk, slik at man er sikker på å få gjort noe. Disse planene skal være klare ved St.Hans-tider, forteller Skogly. Han sier forøvrig at turen til Barentshavet ga nyttige erfaringer, selv om oljeutslippet ikke kunne gjennomføres.

Den norske selfangsten

vil i år få et tilskudd på 10 millioner kroner. I fjor var støtten nærmere 13 millioner, mens verdien på fangsten bare var omlag 500.000 kroner.

Av de 10 millionene vil sju bli gitt som støtte til fangsten i Vesterisen og Østisen. Tre millioner går til selskapet Rieber & Co. i Tromsø, som tar imot kjøtt, spekk og skinn.

Fangstkvotene er økt fra ifjor til i år. Det er fastsatt en kvote på 10.900 grønlandssel i Vesterisen, 9.500 grønlandssel i Østisen og 9.000 klappmyss.

Norsk vannkraft viser vei

Norges Vassdrags- og Energiverk (NVE) ønsker å opprette et internasjonalt senter for vannkraft i Norge. Initiativet kommer fra Utenriksdepartementet, og senteret skal jobbe for å «dokumentere norsk vannkraftkompetanse», særlig overfor utviklingsland, verdensbanken og andre utviklingsbanker.

GUNNAR ALBUM

Det er i forbindelse med Rio-konferansen at den gamle tanken om et slikt senter i Norge er blitt tatt fram på ny. Saksbehandler Asbjørn Vinjar i NVE skriver i en rapport til Utenriksdepartementet at han har bedt «UD og MD om å sørge for en formell anmodning fra FN til Norge om å få vannkraften vurdert gjennom et internasjonalt symposium». Dette har ikke skjedd, og Vinjar uttrykker forundring over at det fra enkelte hold kom fram motvilje mot dette arbeidet. Det jobbes likevel videre med idéen.

Senteret vil bli tilknyttet

NTH i Trondheim og skal samle det som finnes av kompetanse på området i Norge. Blant dem NVE vil knytte til senteret finner vi Statkraft, storleverandører av vannkraftteknologi som Kværner, ABB og STK, og konsulentfirmaer som Norconsult, Norpower og Norplan.

Sterkt omstridt

Norsk vannkraftengasjement i den tredje verden har ved flere anledninger vært sterkt omstridt. Leder i FIVAS (Foreningen for Internasjonale Vann og Skogstudier), Erik Steineger, er sterkt kritisk til planene om et vannkraftsenter i Norge.

– Vi kjenner til hvordan disse store selskapene driver sin

lobbyvirksomhet i utviklingsbankene og i den tredje verden. Når miljøkortene blandes med eksportkortene på denne måten er det en fare for at miljøproblemene med vannkraft blir stukket under stolen. Både ved utbyggingen ved Stiegler Gorge i Tanzania og i Bakun i Malaysia har norsk teknologi og ekspertise stått sentralt. Begge disse prosjektene er blitt stoppet av lokal motstand. Det er en fare for at man tror man kan overføre norske erfaringer direkte til land med helt andre naturmessige og sosiale forutsetninger. Dette har flere ganger ført til miljømord og sosiale tragedier, sier Steineger.

Tillater bilvei i verneområde

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane har gitt tillatelse til å bygge skogsbilvei i Stølsheimen landskapsvernområde. Vedtaket er begrunnet med at man vil tilgodese en grunneier som økonomisk er hardt rammet av vernet. Naturvernforbundet anker avgjørelsen.

RAGNHILD SVED

– Tillatelsen er på kanten av hva vi har hjemmel til å tillate, men for å tilgodese en grunneier i et utkantdistrikt har vi strukket oss så langt vi kunne, sier saksbehandler Johannes Anonby hos Fylkesmannen.

I utgangspunktet er alle inngrep som vesentlig kan endre landskapet – deriblant veibygging – forbudt i dette området. Men Fylkesmannen kan i særskilte tilfeller, når det ikke strir mot formålet med vernet, gi dispensasjon fra vernereglene. Det er altså denne muligheten fylkesmann Ingvald Ulveseth har benyttet seg av.

Søknaden gjaldt bygging av

tre skogsbilveier. To ble avslått, men den tredje, som skal gå inn i Breidalen, ble altså tillatt. I vedtaket heter det at veien vil følge en mye brukt tursti og viktig innfallsport til fjellområdene innenfor, og derfor vil være uheldig. Men sammenliknet med de andre to vil denne veien ikke gripe så sterkt inn i landskapet, og det er større muligheter til å ta hensyn til terreng og landskap, mener Fylkesmannen.

I dispensasjonen er det blant annet satt som vilkår at veien skal føres fram slik at det skaper minst mulig sår i terrenget, og det forutsettes også at videre utnyttelse av skogen skjer i samsvar med vernereglene for landskapsvernområdet. Det innebærer blant annet at hogst-

flatene maksimalt kan være fem dekar og at det ikke kan plantes gran.

Naturvernforbundet vil klage Fylkesmannens avgjørelse inn for Direktoratet for naturforvaltning.

– Nettopp av hensyn til næringsinteressene og grunneierne ble grensen for landskapsvernområdet trukket veldig høyt. Fylkesmannen sier at veien vil påvirke landskapsbilde og terreng, og på bakgrunn av begge disse momentene kan vi ikke godta veien, sier Erik Solheim i Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane.

Solheim mener at argumentene for veien virker så lette at saken kan danne en farlig presedens dersom avgjørelsen blir stående ved lag.

USA vil forby ozonfarlig sprøytemiddel

USA krever forbud mot verdens nest mest brukte sprøytemiddel, metylbromid, fra år 2000. Stoffet er tjue ganger mer ozonnedbrytende enn KFK, atom for atom. U-landene er i mot forslaget, fordi det ikke finnes alternativer til behandling av matvarer som skal eksporteres.

OLE P. PEDERSEN

Metylbromid er et svært giftig stoff, og har forårsaket dødsfall i California nylig. I Europa brukes det til desinfisering av lagerrom og hus. Det er ikke tillatt brukt i Norge, men i Sve-ge og en rekke EF-land.

En FN-rapport viser at metylbromid er svært skadelig for ozonlaget. Atom for atom er stoffet tjue ganger verre for ozonlaget enn KFK. Men metylbromid brytes relativt raskt ned, etter drøye atten måneder. Likevel er stoffet hovedårsaken til ansamlingen av bromid i stratosfæren. FN-rapport-

ten slår fast at metylbromid er en viktig årsak til fortynningen av ozonlaget.

Mateksport

Rapporten antyder at USA bruker rundt 25 millioner tonn metylbromid i året. Verdensforbruket er anslått til mellom 75 og 100 millioner tonn. Etter olje er metylbromid det mest brukte sprøytemiddel i verden.

Stoffet brukes mye til å desinfisere mat og lagerrom for mat, og i U-land på mat som skal eksporteres. I USA behandler mange bønder jordbærakrene med metylbromid.

Det er få alternativer til metylbromid. Sulfurylfluorid er det eneste reelle alternativet – et

giftig, men ikke ozonskadelig stoff.

– USAs forslag er nå til utredning i regi av Montreal-protokollen, og skal drøftes på et møte i juni. Ut fra USAs egen Clean Air Act er landet nødt til å kvitte seg med et så ozonnedbrytende stoff, sier Per Bakken ved internasjonal avdeling i Miljøverndepartementet.

– Det er grunn til å tro det blir strid om dette punktet. Problemet er av en litt annen type enn vi tidligere har møtt i Montreal-prosessen. Mange U-land er engstelige for forslaget, fordi det berører en viktig del av inntektsgrunnlaget deres, opplyser Bakken.

Boikott av Maxi på Hamar

En boikottaksjon er startet mot kjøpesenteret Maxi på Hamar. Forfattere, miljøvernere og bønder samler seg i protest mot utbygging av kjøpesenteret. Mens over 5000 m² lokaler står tomme på Hamar, skal Maxi bygge ut sitt senter med 6000 m².

E. P. PEDERSEN

Kjøpesenteret Maxi søkte i fjor om å få bygge ut sitt nåværende senter. Flertallet i kommunestyret sa ja, men Hedmark fylke gikk i mot planene. Maxi anket saken inn til departementet, som omgjorde fylkets vedtak.

– Maxi har i flere år bygget ut med dispensasjon fra gjeldende planer og regelverk. Departementets vedtak viser at etableringsloven ikke skal brukes, sier Mette Karlsen, representant for Venstre i Hamar kommunestyre.

Karlsen er saksøkt av Maxi, fordi hun gikk mot utbyggingen i valgkampen i fjor. Maxi har også saksøkt Hamar Dagblad, fordi avisen gjenga Karlsens uttalelse om Maxi. Maxi hevder omtalen har gitt redusert omsetning, og motstanderne av kjøpesenteret mener selskapet sliter med dårlig økonomi.

Saken har vakt sterke reaksjoner i Hedmark. Forfatterforeningen, Naturvernforbundet,

Natur og Ungdom, Bondelaget og Bondeungdomslaget har alle gått ut mot utbyggingen. Naturvernforbundet oppfordrer til boikott.

– Maxi har i flere år bygget ut med dispensasjon fra gjeldende planer og regelverk. Departementets vedtak viser at etableringsloven ikke skal brukes, sier Mette Karlsen, representant for Venstre i Hamar kommunestyre.

Karlsen er saksøkt av Maxi, fordi hun gikk mot utbyggingen i valgkampen i fjor. Maxi har også saksøkt Hamar Dagblad, fordi avisen gjenga Karlsens uttalelse om Maxi. Maxi hevder omtalen har gitt redusert omsetning, og motstanderne av kjøpesenteret mener selskapet sliter med dårlig økonomi.

– Departementet synes tydeligvis at Hedmark fylke ikke vet sitt eget beste, sier Senterpartiets Ragnhild Queseth Haarstad, som har engasjert seg i saken.

– Nå kan en rekke utbyggere anke sine saker til departementet. De trenger ikke akseptere nei i fylket. Queseth Haarstad mener sterkt press fra Hamar AP har bidratt til vedtaket.

– Fylket mente det kunne være negative sider ved utbygging av Maxi-senteret. Det kan ikke vi forstå. Om Hamar sentrum tømmes for butikker, er det Hamars egen sak. Etableringsloven bør ikke brukes innenfor en kommunes egne grenser, sier Kåre Movold i Kommunaldepartementet.

Klorbleket, men miljømerket

Norske Skog har som første norske bedrift fått tildelt miljømerket. Bedriften kan nå merke sitt kopieringspapir NorCopy 2000 med det fellesnordiske miljømerket. Naturvernforbundet mener det er uakseptabelt at et papir bleket med klordioksyd får slikt merke.

RAGNHILD SVED

– Det er bra at det settes krav til alle utslipp fra papirproduksjonen, men det er gjort en prinsipiell feil i miljømerkingen når det ikke settes krav til klor som innsatsfaktor i produksjonen, sier Helene Bank i Naturvernforbundet.

Hun påpeker at det klorete som ikke kommer ut med avløpet vil bli igjen i slammet fra produksjonen. – Det er ikke mulig å rense seg ut av problemet, sier Bank.

Det finnes en rekke klorfrie papirkvaliteter på markedet, men foreløpig har ingen av disse fått miljømerke fordi de har for store utslipp av organisk materiale, sier hun.

Miljømerkingsorganisasjonene i Norge, Sverige og Finland ble i november i fjor enige om kravene til miljømerking av finpapir. Til nå har totalt fem bedrifter fått miljømerket, tre finske, en østerriksk, mens Norske Skog altså ble første norske bedrift som fikk merket. Retten til å bruke miljømerket gjelder for Finland, Sverige, Norge og Island.

Geir Olav Fjellheim i Stiftelsen Miljømerking i Norge sier at flere bedrifter har søknader inne til vurdering, men han kan ikke fortelle om det blant disse er klorfrie papirkvaliteter. Slike opplysninger er nemlig konfidensielle.

Kloakk-problemer?

Vanskelige grunnforhold gjør det ofte svært kostbart og teknisk komplisert å løse kloakkforholdene der hvor det ikke er kommunal kloakk.

BIOVAC RENSEANLEGG er det beste alternativet.

BIOVAC renseanlegg renser all avløpsvann fra boligen. Renseanleggene leveres i størrelser fra 1 boligenhet og oppover.

Alle anlegg leveres som biologiske eller biologisk/kjemiske anlegg. BIOVAC garanterer at anleggene overholder de rensekraft myndighetene stiller.

BIOVAC AS,
Boks 148, N-1920 Sørumsand
Tlf. (06) 82 61 22,
Fax (06) 82 64 27

KLORFRIE PAPIRPRODUKTER

- * MultiCopy Natura
-Spesialpapir for kopiering, laserprint og kontoroffset
- * Cyclus 100% resirkulert og naturhvit
-Offset
-Kopiering
-Formular
-Konvolutt
- * Macoprint Matt, Satin, Gloss og Preget
-For offsettrykk
- * Munken Pure Copy
-For kopiering, laserprint og kontoroffset

STORA POPYRUS

Stora Papyrus Norge A/S
P.B. 4207 Torshov
0401 Oslo
Tlf. (02) 71 01 71

Overlever Grüne Punkt i EF?

Den tyske returordningen for emballasje kan være truet av EFs nye emballasjedirektiv, men noe endelig svar på dette kommer ikke før det eventuelt blir en sak for EF-domstolen. Men det er i alle fall to-tre år til.

GUNNAR BOLSTAD

Tyske miljømyndigheter krever at varehandelen må sørge for returmogigheter av konsumentemballasjen. For å gjøre systemet enkelt å administrere, vil emballasje som lar seg gjenvinne bli merket med det såkalte *Grüne Punkt*, slik at det kan legges i egne returbeholdere. Tysk varehandel vil gardere seg ved ikke å ta inn varer som ikke har dette emballasjemerket, slik at man slipper å bli oversvømmet med ukurant returemballasje. Ordningen vil følgelig få store konsekvenser for bedrifter som eksporterer til Tyskland.

Uklart

Det er imidlertid uklart om den tyske ordningen vil overleve EFs nye avfallsdirektiv. I

en passus i det ferdige direktivutkastet heter det at ingen medlemsland kan innføre eller opprettholde ordninger som vil føre til handelshindringer. Og spørsmålet som mange utenlandske bedrifter stiller seg er om den tyske ordningen er å betrakte som en rent teknisk handelshindring som overhodet ikke er fundert i miljøhensyn.

– Det er litt uklart hva som vil skje, men de som vil handle med Tyskland må inntil videre bare rette seg etter ordningen, sier økonomidirektør Erik Akre hos emballasjeproduzenten Elopak Norge.

Elopak har allerede tatt de forholdsregler som gjør at produktene deres kan sortere under det såkalte DUAL-systemet. DUAL er den tyske industriens svar på det nye returkravet. Merkede emballasje-

typer kan enkelt og greit puttes i mottakscontainere, slik at detaljistforretningene slipper å drukne i tilfeldig returemballasje. Utenlandsk industri er velkommen til å delta i DUAL, men avkreves en avgift. Enkelte bedrifter vil hevde at dette er regulær tollavgift.

– EFs nye direktiv må oversettes og iverksettes i de enkelte medlemslandene. Det kan ta to-tre år, og da har jo den tyske ordningen allerede virket en stund, sier advokat Martin Exner i Norsk-Tysk Handelskammer. Han tror den tyske ordningen vil bestå.

Den tyske emballasjeordningen har fått en lunken mottagelse hos miljøbevegelsen, blant annet fordi den ikke bidrar til å redusere overemballering.

Takk for støtten!

NORSK KJØTT

GRUNSTADS REDERI A/S
BÅSLAVEN DE - 1000 ÅR - NORWAY

 GJENSIDIGE

Pb 276, 1324 Lysaker
Tlf.: (02) 96 80 00

Vannkraft – energien som kommer igjen og igjen..

 ØSTFOLD ENERGIWERK A/S

 MOVAR
INTERKOMMUNALT SELSKAP FOR MOSSEREGIONEN
Postadr.: MOVAR Postboks 24, 1570 Dilling
Kontoradr.: Larkelheim 7, Rygge
Tlf. (09) 26 82 22. Teletax: (09) 26 82 03

 HEBNES TRE AS

4195 Hebnes. Tlf. (04) 79 56 33

 LKAB
LKAB Narvikforvaltningen
Boks 310
Havnegata 28
N-8501 Narvik

 LAVANGEN KOMMUNE
9465 Tennevoll

Vi støtter miljøvernarbeidet!

Vi
tenker
miljø

MMA

**MIDTRE NAMDAL
AVFALLSSELSKAP**

Hålogaland
Ressursselskap

Hålogaland Ressursselskap er et interkommunalt selskap etablert 1990 som eies av 11 kommuner i nordre del av Nordland, søndre del av Troms.

Selskapets formål:
– drive moderne og miljøvennlig avfallbehandling
– forbedre avfallshåndtering

HRS-modellen består av løsninger for:

- kildesortering
- gjenvinning
- resirkulering
- energitnyttelse/FAB-produksjon
- spesialavfall

HRS setter krav til kvalitet og service på avfallsbehandlingen. Fremtidens avfallsbehandling er ikke tradisjonelle fyllinger – det er maksimal utnyttelse av ressursene i avfallet.

**ALLE SNAKKER MILJØ
– HRS GJØR NOE**

Et tiår for biodiversitet

I løpet av de neste tretti årene kan en fjerdedel av jordas plante- og dyreliv bli utryddet. FN bør vedta 1994-2003 som Det internasjonale tiåret for biodiversitet, og utarbeide det i en felles rapport fra FN's miljøprogram (UNEP) og internasjonale naturvernere.

ANDERS GJESVIK

UNEP har i samarbeid med det anerkjente World Resources Institute (WRI) og The World Conservation Union (IUCN) laget en strategi for bevaring av det biologiske mangfoldet. Strategien bygger på en mengde tiltak, både internasjonalt, nasjonalt og lokalt.

Det viktigste internasjonale tiltaket er å få vedtatt en konvensjon for bevaring av biologisk mangfold på miljøkonferansen i Brasil i juni. Under konvensjonen bør det opprettes et panel med forskere, miljø-

organisasjoner og beslutningstakere som gir råd om bevaring og økologisk sunn bruk av det biologiske mangfoldet. Strategien forutsetter at mangfoldet skal brukes, men etter at studier viser hvor stor belastning som tåles uten å forringe det. Tilknyttet konvensjonen bør det også være et føre-varnettverk som overvåker trusler mot mangfoldet, og setter i gang motiltak.

Flernasjonale

Strategien legger opp til at generalforsamlingen i FN bør vedta en resolusjon som gjør 1994-2003 til Det internasjonale

tiåret for biodiversitet. Det kan være nødvendig for å gjennomføre tiltaket om å tøyte flernasjonale selskapers ødeleggelse av mangfoldet, både i landet selskapet er registrert og i landet hvor det opererer.

Det er helt klart at det haster med å gjennomføre drastiske tiltak hvis vi ikke skal miste stadig større deler av jordas levende variasjon. Forskernes perspektiver for de neste tretti årene er drastiske; i løpet av denne perioden kan en fjerdedel av jordas 240.000 plantearter og en enda større andel av artene med virveldyr og insekter bli utryddet.

Kommersiell isbjørnjakt i Russland

Isbjørnjakt i Russland – det tilbyr det svenske firmaet PolarMan, der nordmannen Per Morken er produktansvarlig. Ifølge Morken skal dyreskrottene gå til forskning, mens jegerne får beholde skinnene. Russiske miljøvernmyndigheter sier at de ikke kjenner til denne jakten.

RAGNHILD SVED

Turen til høsten er første isbjørnjakt som PolarMan arrangerer i Russland, opplyser Morken, som selv skal være med på turen.

Jakten skal skje på Taimyrhalvøya i det sentrale Sibir, og jegerne skal transporteres med helikopter fra Dikson Bay, som er stasjon under jakten. Selv jaktturen skal gå med hundesleder, opplyser Per Morken.

Han sier at det er gitt lisens til felling av to isbjørner i området, og at dette er avtalt med Det russiske vitenskapsakademiet.

Turen koster 13.200 US dollar. Reise til og fra Moskva kommer i tillegg. Dersom je-

gerne ikke får kontakt med isbjørn, får de refundert 5.000 dollar, men dersom de bommer eller nekter å skyte på bjørn nærmere enn 200 meter får de ingen penger tilbake. Turen blir ikke annonsert, men selges gjennom bekjentskaper, sier Morken, som regner det som utenkelig at nordmenn eller andre skandinaver har råd til en slik tur.

Ukjent

Norske myndigheter tok opp spørsmålet om denne isbjørnjakten på et møte i Den blandede norsk-russiske miljøvernkommisjonen i Moskva i forrige uke.

– Saken er ukjent for de russiske miljøvernmyndighetene, og de vil øyeblikkelig undersøke saken. Det er helt klart at

de ikke har gitt sin støtte til kommersiell isbjørnjakt, sier Per Antonsen i Miljøverndepartementet.

Undrende

Forsker Øystein Wiik ved Norsk Polarinstittutt stiller seg undrende til at Det russiske vitenskapsakademiet tillater fangst på to isbjørner.

– Det høres rart ut at det skal være en vitenskapelig begrunnelse for å avlive to bjørner. En rekke prøver, for eksempel blodprøver og prøver for å påvise forurensning, kan tas av levende, bedøvede dyr. Dersom man skal analysere dyrenes formeringsevne vil det være nødvendig å avlive dyr, men da må man ha et langt større antall enn to for å få et statistisk holdbart utvalg, sier Wiik.

Polarinstittuttet er sammen med russiske og amerikanske forskere i gang med et forskningsprosjekt på isbjørn i området ved Taimyrhalvøya.

– Vi har jevnlig samtaler med den russiske ansvarlige for

prosjektet, og det forundrer meg at vi ikke er blitt informert dersom det skal drives forskningsfangst på isbjørn, sier Wiik.

Jakt forbudt

I følge Isbjørnavtalen av 1973, som er en regional avtale om vern av isbjørn og dens livsmiljø i Arktis, undertegnet av de fem arktisnasjonene som har isbjørn, er jakt forbudt. Men den åpner for at folk og nasjoner som tradisjonelt har jaktet isbjørn – i praksis urbefolkningsgrupper – fortsatt kan jakte med tradisjonelle metoder. Norge, som tok initiativet i avtalen, har tolket den slik at isbjørnen er totalfredet i våre områder. Urbefolkningsgrupper i Alaska, Canada og Grønland har derimot skutt 7–800 dyr årlig. Inuitene i Canada har også fått tillatelse til å selge en del lisenser, omlag fem hvert år, til safarijegere. I Russland har isbjørnen vært totalfredet siden 1956, opplyser Pål Prestrud i Miljøverndepartementet.

Intensiv ulvejakt fra helikopter

Hittil i vinter er det skutt fire ulver på Kolahalvøya, de fleste fra helikopter. – Holdningen er at ulven er et skadedyr som skal bekjempes, forteller viltforvalter Gunnar Henriksen hos Fylkesmannen i Finnmark.

RAGNHILD SVED

Ulvejakten foregår hele året i Murmansk fylke, og ofte deltar statsansatte i selve jakten. Nå ser det ut til at det også finnes planer om å tjene penger på ulvejakten. Folk i Finnmark har fått tilbud om å være med på helikopterjakt, og bakgrunnen kan være ønske om å knytte til seg norske forretningsforbindelser for å arrangere slike jakturer. Gunnar Henriksen advarer både nordmenn og

andre mot å engasjere seg i slik virksomhet, og påpeker at skyting fra helikopter ikke har noe med jakt å gjøre.

Det har gått opp og ned med ulvebestanden på Kola. Mellom 1939 og -42 var villreinen tallrik, og det fantes en fast ulvestamme der, men på 1950-tallet ble det drevet ren utryddelsesjakt på ulven. Også i 1976 ble det drevet intensiv ulvebekjempelse, men etter den tid har bestanden vokst til mellom 75 og 100 dyr. Det skyldes både ynglinger og innvandring.

I Russland er ulven konsen-

trert i kjerneområder, og Murmansk er ikke definert som et slikt område. I de sentrale delene av Kola er det reindrift, og bekjempelsen av ulven fortsetter, med stadig mer effektive midler.

– Russerne er svært interesserte i å kjøpe moderne kjøretøyer, ikke bare biler, men også snøscootere. Når de rette personene får snøscootere som kan komme opp i en fart på 170 kilometer i timen, vil det være slutt på ulven på Kola. Kombinasjonen av vestlig teknologi og holdningen til ulven som kun et skadedyr kan bli en alvorlig trussel mot bestanden, frykter Henriksen.

Han minner om at den russiske ulvebestanden er selve «rota» til både de finske og

norsk/svenske ulvebestander og at situasjonen på Kola dermed har stor betydning for disse bestandene.

Henriksen har invitert viltforvalteren i Murmansk og to av hans inspektører til Finnmark i mai. Kommer de, vil han ta opp forvaltningen av ulv og bjørn med dem.

Hittil i vinter er det altså skutt fire ulver på Kola. Under jakten klarte to ulver å redde seg over til norsk side av grensa og har vandret videre inn i Finland.

– Pasvik er et tilfluktssted for både ulv og bjørn. Når det jaktes ulv i Murmansk, drives de ofte inn i Pasvik. Det samme skjer med bjørn under bjørnejakta i Finland, forteller Henriksen.